

Sjef van der Molen, kunstenaar en natuurmens, zag er – zeker met zijn royale baard – uit als een ‘amparten’. Wat natuur betreft wist hij als autodidact van wanten. Al jong was hij nauw betrokken bij het Natuurcentrum in Arnhem. Later werd hij conservator van de insectencollectie van het Natuurmuseum in Nijmegen. Als jongste dierenverzorger had hij bij de universiteit van Wageningen eerder al kennis opgedaan van insecten.



Schitterend bloeiende bergdravik.



Een detail van de poort met een stukje koraal en een slakkenhuis van de Sachrijnslak.



De paarse bloemen van het Marjoleinbekje uit Spanje. Voor het eerst in Nederland gevonden in 1990.

De bizarre tuin van Sjef in Velp

De natuur kan zijn gang gaan

De Tuin van Sjef in Velp is een bizarre tuin. Het krioelt er van de slakken, vlinders, libellen, muizen, padden, vogels, kikkers en nog veel meer. Een tuin vol puin, waar een navelstreng van een beek doorloopt en waar een rijkdom aan planten weelderig groeit en bloeit.

De natuur kan zijn gang gaan in de tuin. Vrijwilligers zijn druk in de weer met planten en puin; anderen leiden bezoekers rond in de groene wildernis. Zij zetten het levenswerk voort van de in 2014 overleden kunstenaar en natuurmens Sjef van der Molen. Een uitzonderlijk iemand. Een amparten, zouden streektaalsprekers hem noemen. Zeker in zijn laatste levensjaren, toen een grote baard het excentrieke nog eens benadrukte. Maar Sjef was ook een groot kenner van alles wat leeft en bloeit, vooral insecten. Een expert in de kunst van het prepareren van vlinders en kevers. Zoals hij ook prachtige tekenkunst kon maken, natuurgetrouw, waarin hij dikwijls iets aparts, iets grappigs verwerkte. In een eerste oogopslag is het niet te zien, maar verdraaid, daar staat rechts in een hoekje ineens een pakje shag tussen de planten. Verderop zoekt een trein door het landschap.

Ecologisch interessant

Vóór alles was Sjef één met de natuur en dat paste hij ook toe op zijn wilde tuin. Iets deftiger gezegd: natuurtuin. “Een nette, aangeharkte tuin interesseert me niet. Die leeft nauwelijks. Het liefst wil ik zo min mogelijk ingrijpen.

Zeker niet uit luiheid, maar om te zien wat er gebeurt als je hem met rust laat. Gaan er overal brandnetels groeien of ontstaan er situaties die ecologisch interessant zijn?” Die woorden liet hij over zijn doelstelling optekenen. In zijn domein moest juist alles kunnen groeien en bloeien, in samenhang met alles wat leeft. Slakken weer je niet uit de tuin, maar laat je ongeremd toe. 25 soorten slakken gaan daardoor in de van hen bekende gang door de tuin, op zoek naar eten. Het gevolg: grote gaten in het groot hoefblad. Nou en? Dat hoort bij de natuur. Onkruid trekken? Ho maar! Alleen als het echt moet. Om ervoor te zorgen dat een bijzondere plant niet in het gedrang komt. En dan niet ruwweg verwijderen, maar, als het ware, met een nagelschaartje weghalen. Wat kan blijven staan blijft staan. Honden en katten mogen om dezelfde reden niet in de tuin, want ze zouden zomaar van alles kunnen vertrappen of aan het graven kunnen slaan. En ook poepen en plassen, niet te vergeten. Een doodzonde in een tuin waarin geen mest en chemicaliën worden gebruikt.

Heel Velp bracht puin

Essentieel is puin. Als klein kind ontdekte Sjef al dat



Japanse
paardenstaart.



Beemdkroon.

zich op, onder en tussen een dakpan, een stuk hout of een paar stenen een wereld aan dieren en diertjes ophoudt. Muizen die zich er verschuilen, slakken, mieren, kevertjes, rupsen, vlinders. Alles wat beweegt. Hij raakte erdoor geboeid en het zou zijn hele verdere leven beïnvloeden. In Velp maakte de 'wilde tuinman' later dankbaar gebruik van puin. Iedere bezitter van een oud pand in Velp wist het: breng stenen en tegels gerust naar Sjeff, want hij stopt ze in zijn tuin. Het moest wél vooroorlogs puin zijn, met stenen die nog met kalkcement waren gemetseld. Om die ongebluste kalk ging het. Ideaal voor de bodem en voor veel planten.

Stapelmuur van 30 daken

De kunstenaar/tuinier maakte er puinhellingen van. Gemaakt van gestapelde stenen rond een hoop aarde. Daar konden kalkrijke rotsplanten, grassen en varens zich gemakkelijk tussen wurmen. Een prachtige schuilplaats voor de dieren. Een heel bijzondere helling of 'stapelmuur' is gemaakt van dakpannen. Daar zitten de pannen in van niet minder dan 30 daken!

De tuin beslaat zo'n 900 vierkante meter, maar dankzij de hopen en hellingen is de beteelde oppervlakte



Een bloemig parelgras en Wilde judaspenning.



Zachte naaldvaren, die het vooral op de kalk goed doet.

“Nergens staat
er in een
kleine tuin zoveel
verschillende wilde
flora bij elkaar
als in Velp.”



De Grote graslelie toont haar witte kelken.



De grote vijver met een doorsnede van veertien meter met daarin een kunstwerk.



De poort vormt de toegang tot de tuin. Twee wanden vol verrassingen binnenin en een boog met bovenop vreemde pilaren, ontsproten aan Sjefs fantasie. Schelpen, slakkenhuizen, fossielen, tegeltjes, botjes en nog veel meer. Allemaal vol humor en vrolijkheid.



Een detail van de poort. Vroegere eigenaren van de kunstgebitten zijn wel op bezoek geweest.

minstens twee keer zo groot. Die hoogtes zorgen voor nog een tweede voordeel: bovenin is het droger dan onderin. Gevolg: andere plantensoorten. Ook hebben de ‘bergjes’ een noord- en een zuidkant, met andere planten als gevolg.

Water aftappen uit de beek

Water is minstens zo belangrijk als puin. Door de tuin stroomt water, afgetapt van de Rozendaalse beek die door Velp loopt en aan de achterzijde de tuin van Sjeff passeert. Vroeger heeft op deze plek nog een watermolen gestaan, waar waarschijnlijk ook papier is gemaakt. Mooi toeval, want de achternaam van Sjeff is Van der Molen. Met instemming van het waterschap – enthousiast over de bijzondere natuur – heeft hij een verbinding naar de tuin gemaakt. Daar voedt het water (met een verval van twee meter) de met de hand gegraven vijvers en de slootjes ertussen. Ideaal voor waterrijke planten, maar ook voor amfibieën als kikkers, salamanders, padden en ringslangen. In een daarvan is een eilandje waar de kunstenaar een kunstwerk heeft geplaatst. Simpelweg ‘het eiland’ genoemd. Puin en een bodem van cement zorgen

voor stevigheid, variatie in waterpeil en bodembedekking voor de diverse soorten planten.

Wildtuin van Le Roy

Sjeff van der Molen was geïnspireerd door kalkrijke Zuid-Franse tuinen en door Louis Le Roy, de Amsterdamse kunstenaar, schrijver en ecooloog die in de jaren zeventig de wildtuin in Nederland introduceerde. Overal lieten tuinbezitters hun planten wild groeien, vaak tot ergernis van hun burens die niets van die wildgroei en de erbij horende zadenregen moesten hebben. In Friesland en Groningen legde Le Roy wildplantsoenen aan, terwijl hij in Mildam bij Heerenveen uit stoeptegels, puin en ander bouw materiaal de Ecokathedraal bouwde. Die kathedraal bestaat nog steeds en er wordt ook nog aan gebouwd. Sjeff deed het in het klein. Zaaïen gebeurt niet. De planten moeten zichzelf maar vermeerderen. Hooguit zette hij er wat stekjes van bijzondere soorten tussen.

Ruim 520 plantensoorten

Zijn echtgenote Truus Schennink en vrijwilliger/natuur-

Crowdfunding

Het had maar een haar gescheeld of de Tuin van Sjeff was er niet meer geweest. De gemeente wilde na het overlijden van de kunstenaar/natuurkenner in 2014 het huurpand verkopen. Met een dikke kans dat een koper de tuin niet in stand zou houden.

Drie ton moest het geheel opbrengen. Sjeffs echtgenote Truus Schennink en de vrijwilligers die de tuin een warm hart toedragen brachten door middel van crowdfunding en obligaties een bedrag van 250.000 euro bij elkaar. ‘Onvoldoende’ was aanvankelijk de reactie van de gemeente. Een vurig pleidooi van Truus Schennink in een commissievergadering van de gemeenteraad bracht de ommekeer. Een meerderheid van de raad ging achter het burgerinitiatief staan. Daarmee was de tuin van Sjeff gered. In een half jaar extra tijd moest het ontbrekende geld worden ingezameld. Uiteindelijk kwam er meer geld binnen dan de drie ton voor de aankoop. Het extra geld was meer dan welkom voor de exploitatie van de tuin. ‘Toch kunnen we niet op onze lauweren rusten. Er blijven financiële bijdragen nodig om rente te betalen, leningen af te lossen en het huis en de tuin te onderhouden’, schrijft de in 1999 opgerichte stichting uitnodigend op haar website.

“Onkruid trekken,
ho maar!”



Een doorkijkje naar de Rozendaalse Beek. Met veel heerlijk ruikende Wilde judaspenning en op de grond nog een Tongvaren.



Een kunstwerk omgeven door Late Guldenroede en op de voorgrond Klein glaskruid en Tongvarens.

kenner en rondleider Cor van Hoften gaan voorop door de paadjes die door de tuin slingeren. Het moet in de ganzenpas, zo smal zijn ze. Het blad en de grassen schuren langs de schoenen. Links en rechts een wel-daad aan planten. Nergens in Nederland staat op zo'n kleine oppervlakte zoveel verschillende wilde flora bij elkaar als in de tuin in Velp. Onnoemelijk veel: ruim 520 soorten. Kleine aantekening: een handvol wilde planten is uit het buitenland afkomstig, maar dat doet niets af aan de indrukwekkende hoeveelheid bijzondere soorten. Zoals de uiterst giftige Dodemansvinger die broederlijk naast zijn vriendelijke tegenhanger de Zwartmoeskervel staat. Zeer zeldzame Rode Lijst-soorten als de Knolspirea, Geel vingerhoedskruid en Kranskarwij zijn er te vinden. De uiterst zeldzame Lansvaren niet te vergeten. Op Zuid-Limburg na staat alleen in Velp de Bosboterbloem te pronken.

De Grote Bosaardbei toont zich uitbundig en op het water voelt de Gele Plomp zich helemaal thuis. Het is te veel om op te noemen. De dierenwereld is al even ruim vertegenwoordigd met vogels als de ijsvogel, braamsluiper en de zwartkop. Of de zeventien soorten libellen en waterjuffers. Iedereen heeft tegenwoordig de

mond vol over biodiversiteit. De tuin in Velp is een en al biodiversiteit.

Een particuliere natuurtuin zoals de Tuin van Sjef is nergens anders in Nederland te vinden. Wat een eigenzinnige, creatieve kunstenaar en natuurkenner niet teweeg kan brengen met zijn bizarre tuin.



Open tuin

De Tuin van Sjef is normaal gesproken open vanaf 1 april, houdt voor actuele openingstijden in 2020 de website in de gaten. In mei en juni is de tuin op zijn mooist, maar ook in zomer en winter toont hij zijn charme. Verder zijn er af en toe speciale activiteiten, zoals concerten en creatieve workshops. De Tuinen van Sjef zijn midden in Velp te vinden aan de Boulevard 33B.

Info: www.detuinvansjef.nl



Kijk voor meer foto's op
www.naober.nl/tuinvansjef